N:o 74.

Ank. till Riksd. kansli den 6 maj 1889, kl. 6 e. m.

Utlåtande, angående lindring i vilkoren för ett åt Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån å 2,000,000 kronor.

(R. A).

Sedan Riksdagen år 1877 beviljat Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag, för sänkning och reglering af vattenhöjden i sjöarne Hjelmaren och Qvismaren samt utförande af dermed sammanhängande arbeten, ett lån å 2,000,000 kronor att från statskontoret utgå med vilkor, utom andra, att å hvarje lyftadt belopp af lånet skulle årligen till slutet af år 1887 erläggas fem procent ränta från lyftningsdagen samt för tiden från och med år 1888 årligen erläggas åtta procent å hela den lyftade lånesumman, hvaraf ränta skulle godtgöras efter fem för hundra af det obetalda kapitalbeloppet och det öfriga utgöra afbetalning derå,

samt, efter det hela lånebeloppet blifvit af bolaget lyftadt, Riksdagen, med anledning af en utaf Kongl. Maj:t i ämnet aflåten proposition, år 1885 dels, för tiden från och med år 1886, nedsatt räntan å berörda lån till fyra och en half procent för år, dels ock medgifvit att bolaget finge erhålla anstånd med denna räntas erläggande för åren 1886—1890 sålunda, att efter dessa års förlopp den för desamma upplupna ränta lades till den beviljade lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet skulle erläggas vid slutet af hvartdera året 1891, 1892, 1893, 1894 och 1895 fyra och en half procent årlig ränta samt vid slutet af år 1896 och följande år, tills lånet blifvit slut-

betaldt, en annuitet af åtta procent, deraf fyra och en half procent beräknades som ränta å oguldna beloppet och återstoden utgjorde kapitalafbetalning,

har Kongl. Maj:t i en den 22 sistlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottet remitterad proposition (n:o 34) föreslagit Riksdagen,

att Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag måtte erhålla eftergift å den vid 1890 års slut upplupna, till 450,000 kronor uppgående, oguldna räntan för åren 1886—1890 å ifrågavarande statslån; samt

att sjösänkningsbolaget derjemte måtte medgifvas den lindring i betalningsvilkoren för lånet, att å lånesumman, 2,000,000 kronor, skulle erläggas vid slutet af hvartdera året 1891, 1892, 1893, 1894 och 1895 tre och en half procent ränta samt vid slutet af år 1896 och följande år, tills lånet blifvit slutbetaldt, en annuitet af fem procent, deraf tre och en half procent skulle beräknas som ränta å oguldna beloppet och återstoden utgöra kapitalafbetalning.

Af det vid berörda proposition fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden inhemtas, bland annat, att Kongl. Maj:t den 2 februari 1877 fastställt en af öfverstelöjtnanten A. Grafström upprättad plan för Hjelmarens och Qvismarens sänkning och dervid stadgat, att bolaget skulle, utom de för sjöarnes sänkning och markens torrläggning erforderliga arbeten, för bibehållande af 7 fots segeldjup i Hjelmaren och Hjelmare kanal samt sjöfartens upprätthållande å samma farled

delvis ombygga Hjelmare kanal och i sammanhang dermed under den del af seglationstiden, som kanalen i och för ombyggnaden hölles stängd, besörja trafiken emellan Hjelmaren och den segelbara delen af Arboga å utan förhöjning af de i gällande kanaltaxa bestämda fraktafgifter;

fördjupa segellederna till Örebro och Hjelmarens vigtigaste hamnar, så att äfven under sjögång 7 fots segeldjup der kunde efter sänkningen påräknas, och att allt framgent bibehålla dessa farleder vid samma djup;

verkställa och, intill dess derom annorlunda förordnades, fortfarande bekosta utprickningen af samma farleder, med undantag af den prickning, som förut besörjts af Örebro stad;

allt framgent, då segling emellan Essundet och Svartåns utlopp (det så kallade Oset) af vidriga vindar omöjliggjordes, tillhandahålla tjenlig ångbåt för kostnadsfri bogsering af segelfartyg öfver den så kallade Hemfjärden;

inrätta och underhålla en regleringsdam vid Hyndevad samt an-

skaffa bostad och bereda aflöning åt en af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen der anställd damvaktare; samt

på det att sjösänkningsbolaget i en framtid måtte kunna befrias från förpligtelserna, i hvad de afsåge den allmänna trafiken, insätta i statskontoret 100,000 kronor att af statskontoret göras fruktbärande för att medelst räntans läggande till kapitalet bilda en fond, hvaraf den årliga räntan kunde i mån af behof användas till bekostande af det bolaget ålagda underhållet af segeldjupet i Hjelmaren samt af dambyggnaden vid Hyndevad och öfriga för sjöfartens beqvämlighet bestämda anordningar, aflöning af damvaktaren vid Hyndevad med mera dylikt; Kongl. Maj:t dock förbehållet, såväl att bestämma om fondens förvaltning och användning som ock att framdeles pröfva och afgöra huruvida densamma kunde anses för sitt ändamål tillräcklig eller borde af bolaget ökas.

Enligt Grafströms år 1873 uppgjorda, på då gängse pris grundade beräkningar, skulle verkställigheten af de i den sålunda fastställda planen afsedda åtgärder erfordra följande kostnadsbelopp, nemligen:

1:o)	samtliga erforderliga arbeten vid Hjelmarens utlopp	kr.	335,298: —
2:o)	ombyggnaden af Hjelmare kanal	„	354,291: —
3:o)	fördjupningen af farlederna i Hjelmaren	„	284,133: —
4:o)	fördjupningen af hamnarne derstädes	„	31,274: —
5:o)	Qvismaredalens torrläggning	„	664,689: —
6:o)	diverse extra omkostnader	„	279,198: 34.
	eller sammanlagdt	kr.	1,948,883: 34.

Efter det sjösänkningsarbetet i sin helhet afsynats och den 13 augusti 1888 blifvit af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkändt, hafva 696 egare och innehafvare af jord inom Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsområde samt delegare i förenämnda, för dessa sjöars sänkning bildade bolag uti till Kongl. Maj:t stälda, af bolagets direktion öfverlemnade skrifter anfört: att arbetet visserligen utförts på ett sätt, som att döma af de offentliga vitsord, som erhållits, borde fullt tillfredsställa alla de olikartade och högt drifna anspråk, som stälts på detsamma, och att arbetet äfven enligt delegarnes åsigt ledts med all den omtanke om deras bästa, som varit möjlig under lösningen af så svåra och invecklade frågor som dem, hvilka med detta företag varit förenade, men att, då det varit oafvisligen nödvändigt att företaga större och mera omfattande arbeten än hvad det ursprungliga förslaget afsett, detta medfört betydligt ökade kostnader, hvarigenom dessa, som i förslaget beräknats till 1,948,883 kronor 34 öre, uppgått till 2,886,903 kronor

93 öre, utan att ens detta belopp kunde anses såsom sänkningskostnadens slutsumma, då ännu återstode en mängd ersättningar för borttagen jord, för framtida underhållet af nya brobyggnader m. m., hvilka efter derom i laga ordning tillkomna beslut icke finge bestämmas förr än efter företagets fullständiga afslutande; att i följd häraf all anledning vore att befara, att den direkta sjösänkningskostnaden icke skulle understiga 3,000,000 kronor, hvartill borde läggas den summa, som bolaget fått betala i räntor å lånta penningar under den tioåriga arbetstiden, eller enligt senaste bokslut 1,013,141 kronor 6 öre, då kostnaden i rundt tal kunde beräknas till 4,000,000 kronor; att efter år 1881 bolaget fått åtaga sig årliga uttaxeringar, uppgående för tiden till och med år 1887 till ett sammanlagdt belopp af 34 kronor 50 öre på vinstref eller 193 kronor 20 öre på vinsttunnland och för år 1888 till 5 kronor samt för åren 1889 och 1890 antagligen till sistnämnda belopp, på vinstref, för hvartdera året; att en betydlig förhöjning häri, antagligen till 8 kronor för vinstref eller 44 kronor 80 öre på vinsttunnland, komme att inträda år 1891, då liqviden af statslånet började; att de höga belopp, som från denna tid skulle utgå, syntes delegarne vara så öfverväldigande, att de med största fruktan och bäfvan motsåge framtiden; att bolaget i ränta efter fem procent å statslånet till den 31 december 1885 erlagt 575,388 kronor 94 öre, under det att vanliga odlingslån endast droge fyra och en half procent ränta och derjemte njöte anstånd med dess erläggande; att de förluster genom bolagsmäns konkurs och frånvaron af all förmånsrätt för sjösänkningsbolaget för samma lån, för hvilket staten likväl förbehållit sig bästa rätt af jordegaren, sedan lånet fördelats, redan uppginge till nära 15,000 kronor och ökades med hvarje år; samt att detta bolag, utom skyldigheten att ombygga alla dammar och broar i Eskilstuna ström, hvartill motsvarighet ytterst sällan, om ens någonsin, förekommit vid andra sjösänkningar här i landet, hade för sjöns reglering måst bygga en särskild och ytterst dyrbar regleringsdam, bilda segelrännor, ombygga Hjelmare kanal och flera hamnar för en sammanlagd kostnad af 996,675 kronor 54 öre, oberäknadt den tryckande skyldigheten, icke blott att allt framgent underhålla dessa för sjöfarten verkstälda arbeten, för hvilket underhåll bolaget dessutom af upplånta medel afsatt en särskild, till statskontoret lemnad fond, hvilken vid 1888 års utgång torde uppgå till 150,000 kronor, utan ock att dels i all framtid kostnadsfritt bogsera de segelfartyg, som passerade den så kallade Hemfjärden å Hjelmaren, och härför hålla en särskild ångbåt, och dels att utan någon ersättning underhålla en stor del af sjömärkena i Hjelmarens farleder. På grund af dessa omständigheter hafva sökandena anhållit, att Kongl.

Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta framställning, att af det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag beviljade statslånet å 2,000,000 kronor halfva beloppet eller 1,000,000 kronor, såsom motsvarande de kostnader, bolaget fått vidkännas ensamt för sjöfartens fortgång på ett större djup än sjön medgåfve, måtte efterskänkas och afskrifvas.

Vid öfverlemnande af dessa underdåniga ansökningar har bolagets direktion, med vitsordande att totala sjösänkningskostnaden icke komme att understiga 4,000,000 kronor och att bolaget, förutom ofvannämnda fond för segeldjupets reglerande, måst offra 1,000,000 kronor för bibehållande af äldre och skapande af nya farleder, vidare framhållit, att bolagets affärsställning i september 1888, då direktionens yttrande afgafs, kunde beräknas på följande sätt, nemligen:

skulder, förutom upplupna, ej förfallna räntor	Kr. 3,054,602: 63
och tillgångar, oberäknadt ofvan omförmälda, i statskontoret innestående fond, samt bolagets fastigheter och fiske, hvilka åtminstone för det dåvarande vore afsedda att bibehållas för det framtida underhållet, samt efter afdrag af ett i enskild bankinrättning taget kreditiv å 50,000 kronor...	» 187,104: 63;

att, då vinstjorden för fullgradigt tunnland i oodladt skick betingade ett pris af 400 kronor och totalbeloppet af förbättringen skattats till 36,693,4715 qvadratref eller 6,552,41 tunnland fullgradig jord, den genom Hjelmarens och Qvismarens sänkning vunna jordförbättringen, innan ännu odling tillkommit, egde ett kontant värde af 2,620,964 kronor, hvilket således vore landets direkta vinst af företaget, under det att kostnaden för delegarne uppginge till 4,000,000 kronor; att häri torde ligga en på rättvisa och billighet grundad anledning att hoppas, det staten måtte efterskänka den million kronor af statslånet, som bolaget måst offra för ett rent statsändamål; samt att det icke kunde förnekas, att staten för denna million äfven erhållit tillfredsställande valuta i den trygghet för allmänna sjöfarten på Hjelmaren, som beredts genom bolagets arbeten. På grund häraf och då med de vidsträckta arealer torrlagd mark, som funnes till många af Hjelmareområdets hemman, en så stor tillökning i dessa hemmans årliga kronoutskylder, som komme att förorsakas genom den inskjutna annuiteten för det nuvarande sjösänkningslånet, synnerligast der äfven en sådan för särskildt odlingslån tillkomme, hvarken ur statsekonomisk eller privaträttslig synpunkt kunde anses alldeles fri från vissa betänkliga olägenheter och faror äfven för det allmänna, ansåge direktionen den nu begärda afskrifningen af den allra största vigt för så väl bolagets bestånd som bolagsmännens skyddande mot hopande ekonomiska faror samt in-

stämde för den skull till alla delar i hvad bolagsmännen anfört och anhållit.

Uti häröfver infordradt underdånigt utlåtande har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemstält, att å bolagets vid 1890 års utgång befintliga skuld till staten måtte från och med år 1891 samt till och med år 1895 erläggas ränta efter tre och en half procent, för år räknadt, samt från och med år 1896 och intill dess hela skulden blifvit gulden en annuitet af fem procent, hvaraf tre och en half procent skulle beräknas som ränta och återstoden utgöra kapitalafbetalning.

Vidare hafva *Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro, Vestmanlands* och *Södermanlands län* i underdåniga yttranden tillstyrkt bifall till ansökningen. Beträffande innehållet af dessa yttranden tillåter sig utskottet att hänvisa till ofvan åberopade statsrådsprotokoll och här endast anteckna, hurusom i desamma anförts, bland annat,

af *Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län:*

att verkligt nödfall i ifrågavarande afseende vore för handen och att förty det sökta efterskänkandet af bolagets halfva skuld till statsverket borde kunna beviljas;

att med anledning af bolagsdirektionens yttrande om den för detta lån, liksom för odlingslån i allmänhet, gällande tysta förmånsrätt enligt förordningen den 20 juli 1855 Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansett sig böra undersöka, huru förhållandena efter hela lånets fördelning å de särskilda i företaget deltagande fastigheter och anteckning i jordeböckerna af de sålunda uppkommande särskilda annuitetsbeloppen skulle vid jemförelse med fastigheternas taxeringsvärden gestalta sig; samt

att, om med ledning af en i berörda hänseende öfver vissa fastigheter upprättad, i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes yttrande intagen tabell uträkning företoges af hvad hvarje särskild annuitet utgjorde i procent af fastighetens taxeringsvärde, så höga procenttal uppkomme, att man nödgades antaga att, så vida fråga vore om de under enskild eganderätt varande fastigheter, verkliga faror förefunnes för fastighetskrediten, helst, der odlingslån jemväl erhållits, annuiteterna å dessa lån tillkomme; men att genom det sökta efterskänkandet dessa faror skulle i ganska betydlig mån aflägsnas;

af *Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vestmanlands län:*

att, då anordnandet och underhållet af en allmän segelled af den omfattning som den ifrågavarande öfver Hjelmaren måste vara ett statens intresse och då vederbörande afsyningsmän vitsordat, att Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag fullgjort detta arbete på ett i allo tillfredsställande sätt, både billigt och rättvist syntes vara, att staten

godtgjorde bolaget de kostnader, som det för samma arbete fått vidkännas, och hvilka syntes uppgå till i det närmaste 1,000,000 kronor, men, om erlagda räntor medräknades, betydligt öfverstege detta belopp; och

af *Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län:*

att ett efterskänkande af en del utaf statens fordran syntes nödvändigt för att förebygga ekonomiskt obestånd bland den stora jordbruksbefolkning, som af företaget berördes; att vid börjande amortering af statslånet annuiteten skulle blifva de fleste delegarne inom länet öfvermägtig och betaga dem betalningsförmåga; att ehuru häremot kunde invändas, att genom ökad jordafkastning efter sankmarkernas torrläggning egendomsvärdet skulle komma att höjas, å andra sidan förekomme, att åtminstone inom Södermanlands län, der det högsta taxeringsvärdet å fullt bebyggd och med husbehofsskog försedd jordegendom på landet hittills beräknats efter 350 kronor tunnlandet fullgradig jord, det ökade jordvärdet säkerligen icke komme att stå i motsvarigt förhållande till den stegrade afgälden samt att den gamla, odlade jorden måste ensam bära hela kostnaden för sjösänkningen, intilldess den torrlagda marken komme i full växtkraft och erhållit tillräcklig åbyggnad.

Statskontoret har erinrat, att olägenheten af den tysta förmånsrätten för ifrågavarande lån ökades derigenom att äfven odlingslån, uppgående till 333,100 kronor, blifvit beviljade för afdikning och odling af den mark, som vissa egendomar genom sjösänkningen erhållit. Den eftergift, som vore behöflig, på det icke ett flertal af delegarne i företaget skulle genom de höga annuiteterna bringas på obestånd, har statskontoret ansett böra lemnas genom efterskänkande af den vid 1890 års slut upplupna, icke erlagda räntan å statslånet samt räntefotens nedsättande och amorteringstidens utsträckande, i enlighet med hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit; och har statskontoret till belysande häraf meddelat följande uppgift å de årliga utgifterna för liqviderande af bolagets skuld till staten vid 1890 års slut under nedannämnda förutsättningar, nemligen:

1:o. Utan någon eftergift:

skuld	kr.	2,450,000: —
för åren 1891—1895, årlig ränta à 4 ½ procent	»	110,250: —
» 1896 och följande år, tills lånet vore slutbetaldt, annuitet af 8 procent	»	196,000: —

2:o. Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag:

skuld	»	2,450,000: —
för åren 1891—1895, årlig ränta à 3 ½ procent	»	85,750: —
» 1896 och följande år, annuitet à 5 procent	»	122,500: —

3:o. Vid bifall till ansökningen:

skuld	kr.	1,450,000: —
för åren 1891—1895, årlig ränta à 4 ½ procent	»	65,250: —
» 1896 och följande år, annuitet à 8 procent	»	116,000: —

4:o. Vid efterskänkande af den vid 1890 års slut upplupna ränta:

skuld	»	2,000,000: —
för åren 1891—1895, årlig ränta à 3 ½ procent	»	70,000: —
» 1896 och följande år, annuitet à 5 procent	»	100,000: —

Vid jemförelse af bolagets utgifter enligt dessa olika alternativ visade sig, att det sista eller af statskontoret ifrågasatta alternativet visserligen medförde en något högre ränteutgift under de fem första åren, än om delegarnes ansökning rent bifölles, men att deremot annuiteten sedermera skulle blifva icke obetydligt lägre. Väl skulle enligt statskontorets förslag amorteringstiden förlängas med omkring sexton år, men detta borde icke för delegarne vara ofördelaktigt och hade för statsverket icke någon afsevärd betydelse.

Slutligen har *statsrådet och chefen för civildepartementet* vid detta ärendes föredragning inför Kongl. Maj:t i statsrådet anfört följande:

»Redan uti det yttrande, som jag till statsrådsprotokollet afgaf den 20 februari 1885, då fråga förevar om aflåtande af framställning till Riksdagen i ändamål att bereda lindring för Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag i vilkoren för det erhållna statslånet, framhöll jag de stora svårigheter, som för innehafvare af smärre hemmansdelar skulle möta att erlägga de på dem belöpande uttaxeringar för gäldande af annuiteterna å omförmälda statslån och på samma gång bestrida kostnaderna för dikning och odling af den torrlagda mark, som kommit på deras lott, och jag förklarade mig icke vara öfvertygad, att svårigheterna för sjösänkningsbolaget skulle genom uppskof med räntans erläggande under några år blifva undanröjda. Mina då uttalade betänkligheter hafva genom den utredning, som vederbörande myndigheter nu lemnat, ytterligare bekräftats. Det synes mig nemligen genom hvad i de afgifna yttrandena anförts vara ådagalagdt, att betänkliga rubbningar i fastighetskrediten inom den vidsträckta landsort, som af sjösänkningsföretaget beröres, äro att befara, derest icke en väsentligare lindring i annuiteten för statslånet beredes. Jag anser sålunda, att det verkliga nödtvång, som Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse den 5 maj 1885 förutsatt såsom vilkor för ett rent efterskänkande af en statens fordran, nu är för handen. Ett ytterligare skäl för att förorda en lindring i delegarnes betalningsskyldighet finner jag i de betydande kostnader, som sjösänkningsbolaget nödgats nedlägga på

arbeten, som afsett den allmänna trafikens intressen och af hvilka sålunda intressenterna i företaget icke draga någon omedelbar fördel»; hvarefter departementschefen tillstyrkt framställning till Riksdagen i enlighet med statskontorets förslag.

Utskottet har funnit giltiga skäl förefinnas att bereda bolaget någon lättnad i de svårigheter, med hvilka bolaget har att kämpa. Kostnaden för företagets utförande har, såsom af ofvanstående framgår, med icke mindre än omkring 1,000,000 kronor öfverstigit den summa, bolaget haft skälig anledning antaga vara tillräcklig; nära 1,000,000 kronor af kostnaden har bolaget måst utgifva för ändamål, som visserligen äro för det allmänna af vigt, men för delegarne i sjösänkningsföretaget af jemförelsevis underordnad betydelse, nemligen, bland annat, bibehållandet af sju fots segeldjup i Hjelmaren och Hjelmare kanal, hvilken sistnämnda kommunikationsled ansetts så gagnelig såsom länk i landets samfärdselsystem, att Konung och Riksdag för kanalens ombyggnad på sin tid vidkänts uppoffringar till belopp af 1,500,000 kronor; och slutligen torde det ej kunna förnekas, att den vinning af ypperlig åkerjord, som genom sjösänkningen blifvit beredd, innefattar en afsevärd fördel för landet i dess helhet.

Emellertid anser utskottet, nu likasom år 1885, då fråga om lindring i bolagets betalningsvilkor senast hos Riksdagen förevar, en till sin art så väsentlig afvikelse från ingånget aftal som rent efterskänkande, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, af ett fordringsbelopp vara en betänklig åtgärd, hvilken utskottet så mycket mindre kan tillstyrka, som det ej synes vara ådagalagdt, att den är af nödvändighet påkallad. Utskottet föreställer sig, att det väsentligaste är att bereda bolaget frihet från bördan af statslånet under den tid, då delegarne äro betungade med utgifter dels för gäldande af de skulder, bolaget utöfver statslånet måst ikläda sig för företagets fullbordande, och dels för de vunna egoväldenas bringande i det skick, att de lemna påräknad afkastning, samt förseende med nödiga byggnader, och anser utskottet härjemte, med afseende å detta företags dyrhet och säregna beskaffenhet, någon nedsättning i räntan under den för odlingslån gällande billigtvis böra medgifvas.

För dessa eftergifter har utskottet likväl funnit det vilkor böra från statens sida uppställas, att anståndstiden behörigen användes till bolagets frigörande från all annan skuld än den till staten, hvilket

förutsätter de dertill erforderliga medlens uttaxering på delegarne, hvaröfver kontroll torde böra utöfvas af den revisor, Kongl. Maj:t lärer ega att till deltagande i granskningen af bolagets angelägenheter utse.

Enligt de nu gällande bestämmelserna skulle räntan efter 4 ½ procent för åren 1886—1890, tillhopa utgörande 450,000 kronor, vid 1890 års slut läggas till kapitalet, hvarefter å det sålunda uppkomna beloppet af 2,450,000 kronor skulle vid slutet af hvartdera året 1891—1895 erläggas 4 ½ proc. ränta, eller 110,250 kronor, samt från och med utgången af år 1896 till dess lånet slutbetalts gäldas en årlig 8 proc. annuitet, utgörande således 196,000 kronor, deraf 4 ½ proc. ränta å oguldna beloppet och återstoden kapitalafbetalning.

De jemkningar häri, utskottet vill tillstyrka, äro följande:

att räntan för tiden från och med år 1891 nedsättes till 4 procent för år;

att anstånd medgifves med betalning af räntan för de tio åren 1886—1895, utgörande tillhopa 850,000 kronor, och att detta belopp erlägges sålunda, att det vid 1895 års slut lägges till kapitalet, och från slutet af år 1896 och följande år, till dess det sålunda uppkommande beloppet af 2,850,000 kronor jemte ränta blifvit guldet, å detta sistnämnda belopp erlägges en annuitet af 6 procent, eller 171,000 kronor, deraf 4 procent ränta och återstoden afbetalning.

Bolaget skulle härigenom till 1896 års slut befrias från alla liqvider till staten samt från och med nämnda tid få annuiteten nedsatt från 196,000 till 171,000 kronor.

På grund af hvad ofvan anförts hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må på det sätt bifallas, att Riksdagen, på vilkor att Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag förbinder sig att under tiden till 1895 års slut gälda all annan sin skuld än den till staten, medgifver:

att räntan å bolagets kapitalskuld till staten 2,000,000 kronor för tiden från och med år 1891 nedsättes till fyra procent för år;

att anstånd med erläggande af räntan för åren 1886—1895, utgörande tillhopa 850,000 kronor, må åtnjutas sålunda, att efter dessa års förlopp denna ränta lägges till lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet 2,850,000 kronor vid slutet af år 1896 och följande år, tills detta belopp jemte ränta blifvit slutbetaldt, skall erläggas en annuitet af sex

procent, deraf fyra procent beräknas som ränta å oguldna beloppet och återstoden utgör kapitalafbetalning.

Stockholm den 6 maj 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation:

af herrar *A. Persson*, *N. Peterson*, *J. Jonson* och *C. J. Petersson*, hvilka ansett utskottets yttrande och förslag böra hafva följande innehåll och lydelse:

»*Då* Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag frivilligt inlåtit sig på ifrågavarande företag och dervid, likasom en hvar, som inleder en affär, haft att tillse, huru vida företaget blefve fördelaktigt och kunde med de medel, hvaröfver bolaget förfogade, utföras; *då*, hvad särskildt beträffar kostnaden för de arbeten, hvilka ej afsett ett omedelbart gagn för delegarne, bolaget kontraktsenligt förbundit sig att utföra dessa arbeten; och *då* en ytterligare rubbning af det mellan staten och bolaget träffade aftal, utöfver de lindringar, som år 1885 beviljats, synes utskottet så mycket mindre kunna förordas, som det ej torde kunna med visshet bedömas, huru vida icke bolaget blifver i tillfälle att med den vunna åkerjordens värde och afkastning återgälda den af staten bolaget lemnade försträckning, har utskottet ej ansett sig kunna tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, utan hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition ej må af Riksdagen bifallas.»

Herr *C. Ifvarsson* har begärt få antecknadt, att han ej deltagit i den slutliga behandlingen inom utskottet af detta ärende.